

אדר א' התשע"ד

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל
מהמשכן לבית המקדש השלישי
לפרשת תצוה

וְהֵעֵלּוּ אוֹתָם עֲלֵהּ לָה'. שְׁבַעַת יָמִים תַּעֲשֶׂה שְׁעִיר חַטָּאת לַיּוֹם וּפָר בֶּן בָּקָר וְאַיִל מִן הַצֹּאן תִּמְקִימִים יַעֲשׂוּ. שְׁבַעַת יָמִים יִכְפְּרוּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְטָהְרוּ אֹתוֹ וּמְלֹאוּ נְדָיו. וַיִּכְלוּ אֶת הַיָּמִים וְהָיָה בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהִלָּאָה יַעֲשׂוּ הַכֹּהֲנִים עַל הַמִּזְבֵּחַ אֶת עֹלֹתֵיכֶם וְאֶת שְׁלַמֵיכֶם וְרָצֵאתִי אֶתְכֶם נֶאֱמַר ה' אֱלֹקִים.

הקב"ה פונה לנביא יחזקאל ומצוה עליו "הגד את בית ישראל את הבית ויכלמו מעונותיהם." ומצווה על הנביא להורות את בני ישראל על בית המקדש השלישי. ההפטרות מתארות את מידות בית המקדש השלישי, ומה יש לעשות בחנוכת המזבח. ההפטרות תואמת לפרשה עצמה העוסקת בשבעת ימי חנוכת המזבח.

הרב יהודה שביב מדייק כי במבט ראשון נראה, כי רק חלקה השני של הנבואה קשור לפרשה. כאן ושם חנוכת המזבח נמשכת שבעה ימים, והנבואה מלמדת כי זו לא מצות שעה אלא מצוה קבועה לחנוך את המזבח לאחר הקמתו, במשך שבעה ימים.

מבחינה זאת שונה הפטרת תצוה מהפטרות תרומה. בתרומה, גם בפרשה וגם בהפטרות שמענו על תפארת עבר, זו שבמשכן וזו שבמקדש ראשון, ואילו הפטרת תצוה מדברת בחזון שעדיין לא נתגשם. לומד מכאן הרב שביב שהעיסוק בענייני מקדש אינו רק בגדר התרפקות נוסטאלגית על הוד שחלף, אלא עיון ולימוד בדברים שיש להם משמעות אקטואלית והם צפויים ועומדים. חלקה הראשון של ההפטרות אינו נראה מקביל לדבר מפרשתנו, אם כי הוא שייך לאמור לקראת סוף פרשת תרומה: מידות מזבח העולה ועניינו. אם כן הפטרת תצוה מחברת את פרשות תרומה ותצוה ויוצרת רצף בין האמור בסוף תרומה לבין הבא באמצע תצוה, ובכך מסמיכה את חנוכת המזבח לתיאורו.

ממקבילות הפסוקים בין ההפטרות לפרשה, בפרשה

2. שמות כ"ט לז

"שבעת ימים תכפר על המזבח וקדשת אותו"

פרשת תצוה היא המשך פרשת תרומה בתיאור בניית המשכן, במקביל, גם הפטרת תצוה ממשיכה את הפטרת תרומה, אך שונה ממנה בפרט חשוב - בעוד הפטרת תרומה עוסקת במקדש שלמה, הרי הפטרתנו עוסקת במקדש יחזקאל - הוא המקדש העתידי, שייבנה בעת הגאולה בב"א.

1. יחזקאל מ"ג

אִתָּה בֶן אָדָם הֲגַד אֶת בַּיִת יִשְׂרָאֵל אֶת הַבַּיִת וְיִכְלְמוּ מַעֲוֹנוֹתֵיכֶם וּמִדְדוּ אֶת תְּכֵנִית. וְאִם נִכְלְמוּ מִכֹּל אֲשֶׁר עָשׂוּ צוֹרֵת הַבַּיִת וּתְכוּנָתוֹ וּמוֹצְאָיו וּמוֹבְאָיו וְכָל צוֹרְתוֹ וְאֶת כָּל חֻקְתָּיו וְכָל צוֹרְתָיו וְכָל תּוֹרְתָיו הוֹדַע אוֹתָם וְכַתַּב לְעֵינֵיהֶם וַיִּשְׁמְרוּ אֶת כָּל צוֹרְתוֹ וְאֶת כָּל חֻקְתָּיו וַעֲשׂוּ אוֹתָם. זֹאת תּוֹרַת הַבַּיִת עַל רֹאשׁ הַהָר כֹּל גְּבוּל סָבִיב סָבִיב קִדְשׁ קִדְשִׁים הִנֵּה זֹאת תּוֹרַת הַבַּיִת. וְאַלֶּה מִדּוֹת הַמִּזְבֵּחַ בְּאַמּוֹת אֶמָּה וְטַפַּח וְחִיק הָאֶמָּה וְאַמָּה רַחֵב וּגְבוּלָהּ אֵל שְׁפָתָהּ סָבִיב זָרֵת הָאֶחָד וְזֶה גֹב הַמִּזְבֵּחַ. וּמְחִיק הָאֶרֶץ עַד הָעֶזְרָה הַתְּחִתּוֹנָה שְׁתֵּים אַמּוֹת וְרַחֵב אֶמָּה אַחַת וּמִהָעֶזְרָה הַקְּטָנָה עַד הָעֶזְרָה הַגְּדוֹלָה אַרְבַּע אַמּוֹת וְרַחֵב הָאֶמָּה. וְהִתְרַאֵל אַרְבַּע אַמּוֹת וּמִהָאֶרֶץ אֶרֶץ וּלְמַעַל הַקְּרָנוֹת אַרְבַּע. וְהָאֶרֶץ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֶרֶץ בְּשֵׁתִים עֶשְׂרֵה רַחֵב רְבֹעַ אֵל אַרְבַּעַת רְבָעִיו. וְהָעֶזְרָה אַרְבַּע עֶשְׂרֵה אֶרֶץ בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה רַחֵב אֵל אַרְבַּעַת רְבָעִיהָ וְהַגְּבוּל סָבִיב אוֹתָהּ חֲצִי הָאֶמָּה וְחִמִּיק לָהּ אֶמָּה סָבִיב וּמַעַלְתָּהּ פְּנוֹת קִדְשִׁים. וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן אָדָם כֹּה אָמַר ה' אֱלֹקִים אֵלֶּה חֻקֹּת הַמִּזְבֵּחַ בַּיּוֹם הַעֲשׂוֹתוֹ לְהַעֲלוֹת עָלָיו עֹלָה וְלִזְרֹק עָלָיו דָּם. וְנִתְּתָה אֵל הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם אֲשֶׁר הֵם מִזְרַע צְדוֹק הַקְּרָבִים אֵלַי נֶאֱמַר ה' אֱלֹקִים לְשִׁרְתָּנִי פֶר בֶּן בָּקָר לְחֻטָּאת. וְלִקְחֵת מִדְּמוֹ וְנִתְּתָה עַל אַרְבַּע קַרְנֹתָיו וְאֵל אַרְבַּע פְּנוֹת הָעֶזְרָה וְאֵל הַגְּבוּל סָבִיב וְחֻטָּאת אוֹתוֹ וּכְפַרְתָּהּ. וְלִקְחֵת אֶת הַפֶּר הַחֻטָּאת וּשְׂרָפוּ בְּמִפְקַד הַבַּיִת מִחוּץ לְמִקְדָּשׁ. וּבַיּוֹם הַשְּׁנִי תִקְרִיב שְׁעִיר עִזִּים תָּמִים לְחֻטָּאת וְחֻטָּאוּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ בְּאֲשֶׁר חֻטָּאוּ בָּפֶר. בְּכָל־יְדֵי מִחֻטָּא תִקְרִיב פֶּר בֶּן בָּקָר תָּמִים וְאַיִל מִן הַצֹּאן תָּמִים. וְהִקְרַבְתָּם לִפְנֵי יְהוָה וְהִשְׁלִיכוּ הַכֹּהֲנִים עֲלֵיהֶם מֶלַח

להתקרבות של האדם והאומה אל הקב"ה . האדם אמור להיות משכן ה' ומקדשו בבחינת "ושכנתי בתוכם". הפטרנו מדגישה שהרעיון הזה תקף גם לגבי המקדש העתידי. הדגשה זו כל כך חשובה, שיחזקאל מדבר עליה בכפל לשון ובכפל פסוקים מיד בתחילת הנבואה [ההפטרה]

7. יחזקאל מ"ג י'-יא':

"אתה בן אדם הגד את בית ישראל את הבית ויכלמו מעונותיהם ומדדו את תכנית. ואם נכלמו מכל אשר עשו צורת הבית ותכונתו ... וכל תורותיו הודע אותם וכתב לעיניהם".

8. שואל הרד"ק במקום :

"ואם לאו - לאו"?

מה הקשר בין מידות הבית, צורתו ותורתיו, לחטאים ולעוונות, ולכלימה שאמורה לעטות את בני ישראל בגינם? וכי רק אם יכלמו אמור יחזקאל למסור להם את פרטי המקדש ?

מסביר הרב ריבלין שאכן העם אמור להבין שהעובדה שבית המקדש חרב אינה גזרת גורל, וגם לא תוצאה של יחסי כוחות צבאיים בין ישראל לבבל. בית המקדש חרב והוא עדיין הרוס כי בני ישראל חטאו, וכדי שיבנה הבית חייבים ישראל לשוב בתשובה, שאחד מרכיביה הוא הבושה והכלימה; רק אז יוכל להיבנות הבית החדש. כן מפרש גם בעל המצודות במצודת דוד במקום :

9. מצודות דוד :

"למען תהיה להם כלימה על העוונות שעשו כי בעת תספר להם בנין העתיד, יזכרו בבנין הראשון שנחרב בעונם ויכלמו בזה".

לעומת הסברי הרד"ק ובעל המצודות, שהעוונות הגורמים לכלימה הם עוונות העבר שגרמו לחורבן הבית הישן, טוען המלבי"ם שהעוונות שעליהם מדבר הנביא הם עוונות ההווה המונעות את בנין הבית החדש :

10. המלבי"ם :

"צוה לו שיגד להם שראה את הבית משוכלל ועומד נכון לפני ה', רק שעונותיהם מעכבים, לכן ייכלמו מעונותיהם וימהרו לשוב בתשובה, ואז יראו בית העתיד בכבודו ... "

לכן ההודעה הזו תלויה בתנאי, אם יכלמו מכל אשר עשו וישבו בתשובה שלמה כפי הכלל שהעושה דבר עבירה ומתבייש בה מוחלין לו על כל עוונותיו – "אז צורת הבית הודע אותם". מוסיף הרב ריבלין כי ייתכן שהנביא אינו מדבר על כלימה בעבר ולא על כלימה בהווה, אלא על כלימה בעתיד.

בזמן בנין הבית החדש מקווה הנביא שהעם יזכור כי הבית אינו אלא מייצג של האדם והעם. השכינה אמורה לשכון בתוכם ולא בתוכם. אומר הרב ריבלין כי הנביא יחזקאל מתכוון שבשעת בנין המקדש העתידי יזכרו בני

3. בהפטרה יחזקאל (מ"ג כו)

"שבעת ימים יכפרו את המזבח וטהרו אותו".

4. מזייק הרב שביב כי :

"ובמקום שאתה עומד על השווה, בו במקום אתה עומד על השונה. בפרשה - וקדשת אותו, בהפטרה - וטהרו אותו. מה בין קדושת לטהרה? קדושה היא היפוכה של חולין. חולין הוא מצב ניטרלי, שאין עמו לא חיוב ולא שלילה. קדושה היא התעלות מעל החולין למצב חיובי. טהרה לעומת זאת היא היפוך הטומאה.

הטומאה הרי היא מצב שלילי והטהרה היא הימלטות מאותו מצב, וחזרה למצב הניטרלי, מצב של חולין.

בזה מתמצה ההפרש שבין המשכן במדבר לבין מקדש יחזקאל: תפקיד המשכן להעלות את העם ממצב של חולין למצב של קדושה מתמדת. תפקידו להנציח את המעמד המקודש בהר סיני שבו הישרה הקב"ה שכינתו עליהם.

לעומתו, המקדש העתידי שביחזקאל אמור לקום לאחר שנים ארוכות ומרות של 'היטמאות בגילולים' ובתועבות שונות (כמתואר בפרקי יחזקאל הקודמים). לא ממצב של חולין הם מתעלים, אלא ממצב של טומאה הם מיטהרים.

"ולפיכך - טהרו אותו".

מוסיף הרב שביב כי יש במצב של היטהרות משהו חיובי למעלה מהקודש. כפי שכותב

5. הרמב"ם בפירוש המשניות (פרה פ"ג מ"ב) :

"הנה אין הבדל בין איש שלא נטמא מעולם במת ובין איש אשר נטמא כל ימיו ואח"כ טבל והוזה עליו שלישי ושביעי, אלא שזה אשר הוזה עליו הוא יותר גדול המדרגה בטהרה, לפי שהפסוק כבר שפט עליו שהוא טהור".

6. לומד מכאן הרב שביב :

והרי זה על דרך אומרים: "במקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אינם עומדים (ברכות לד:). והרי בזה יתרים בניין ומזבח של עתיד מאלו של עבר, "ורציתי אתכם נאם ה'" (סוף ההפטרה).

לסיכום: בית המקדש השלישי יבנה תוך כפרת עוונות ותשובה ומעלתו גבוהה מאלו שקדמו לו .

בשבוע שעבר, בדיונונו על מקדש שלמה מול המשכן שנבנה במדבר, עמדנו על ההבדל בין שיתוף העם בבניית המשכן, ורוח ההתנדבות - " מאת כל איש אשר ידבנו ליבו" בבניית המשכן במדבר, מול הטלת המסע"י שלמה בבניית המקדש הראשון. פעולתו זו של שלמה הביאה מצד אחד לקריאת המקדש על שמו, אך בעקיפין גרמה לכך שהחיבור בין העם למקדש נמצא חסר. אומר הרב אברהם ריבלין שליט"א המשגיח בשיבת כרם ביבנה, כי למשכן-מקדש יש ערך רק אם הוא מביא

לי מקדש, וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו, והיה לפי שעה שנאמר כי לא באתם עד עתה וגו'". משמע שמצווה זו נוהגת לדורות, וגם לעתיד לבוא אנו מצווים להקים מקדש".

מספר המצוות לרמב"ם, מצות עשה כ. ומספר החינוך, מצווה צה. ומהלכות בית הבחירה פרק א הלכה א. עולה כי הקמת בית מקדש היא מצוות עשה, הנמנית כאחת מתרי"ג המצוות שבתורה. גם הרמב"ם בהלכות מלכים, בנושא המשיח, פוסק כי בניין בית-המקדש השלישי הוא מעיקרי תפקידיו של המשיח, ובנית בית המקדש היא שקובעת למעשה את מעמדו כ"משיח ודאי". כלומר, רק לאחר שהמשיח מצליח בבניין בית-המקדש אנו יודעים בוודאות שאכן הוא-הוא המשיח.

דעה שניה מובאת במדרש תנחומא (פקודי י"א) שבנין העתיד ירד בנוי ומשוכלל מן השמים:

16. מדרש תנחומא:

"כי שמחתי ה' בפעלך זה אהל מועד, במעשי ידך ארנן זה בנין ביהמ"ק שיבנה במהרה בימינו"
העולה מכאן הוא שביהמ"ק השלישי יבנה בידי ה'. זוהי גם שיטת רש"י בסוכה דף מא .:

17. רש"י

"... דקיימא לן בשבועות (ט"ו): דאין בנין בית המקדש דוחה יום טוב? - הני מילי - בנין הבנוי בידי אדם, אבל מקדש העתיד שאנו מצפין, בנוי ומשוכלל הוא יגלה ויבא משמים, שנאמר (שמות טו) מקדש ה' כוננו ידך."

18. כן גם דורשים בספר גבול בנימין ח"א דרוש כ"ד:

"...מה שכתוב " תביאמו ותטעמו בהר נחלתך זה מקדש ראשון, מכון לשבתך פעלת ה' זה מקדש שני, מקדש ה' כוננו ידך זה השלישי..."

כלומר, בחלק מהמקורות נאמר שבית המקדש השלישי ירד בנוי באש מן השמיים. ואילו באחרים נאמר שהוא ייבנה בידי אדם.

גם בזמן האמוראים ניסו להקים את המקדש, כפי שמובא

19. במדרש בראשית רבה פרשה ס"ד:

בימי רבי יהושע בן חנניה גזרה מלכות הרשעה שיבנה בית המקדש, הושיבו פפוס ולוליאנוס טרפיזין מעכו עד אנטוכיא והיו מספקין לעולי גולה כסף וזהב וכל צרכם, וכו', ולבסוף לא עלתה בידם"

הרי לנו, אומר הרב לבנון, שגם לאחר חורבן הבית השני, השתדלו חז"ל לבנות את בית המקדש, ולא הסתמכו על כך שיבנה משמים.

ומציע הרב לבנון, לישב את המחלוקת שבכך שהדבר תלוי בזכותם של ישראל. כשם שהגאולה העתידה יכולה

ישראל את תפקידו של המקדש כמתווה דרך חיים של קדושה לאדם. בעת בניין קודש הקדשים עליהם לזכור את האיסור "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם", וכיוצא בו בכל פרט מבניין בית המקדש. ביותר מודגשים הדברים בפירוש רש"י:

11. רש"י

"ויכלמו מעונותיהם" - בהראותי למו חסדי שאיני מואסם בעונם".

בעת הבניין העתידי ירגישו בני ישראל את ה"נהמא דכיסופא" של אדם המקבל מתנת חסד שלא בהתאם למדרגתו. הפער בין חסד ה' בעת הגאולה לבין מצבו הרוחני של העם יהיה כל כך גדול, שהעם יתבייש במעשיו השפלים. ובדומה ניבא יחזקאל בנבואת הנחמה המפורסמת שבפרק לו'

12. יחזקאל ל"ו כג'-ל':

"ולקחתי אתכם מן הגויים ... וזרקתי עליכם מים טהורים...ונתתי לכם לב חדש ... וישבתם בארץ ... והושעתי אתכם מכל טומאותיכם"
ולאור שפע הברכה הזוה (יחזקאל ל"ו לא'-לב'):

"וזכרתם את דרכיכם הרעים ומעלליכם אשר לא טובים ונקוטתם בפניכם על עונותיכם ועל תועבותיכם ... בושו והכלמו מדרכיכם בית ישראל".

לסיכום : בושתם של ישראל, יכולה להתפרש על החטאים שבגינם נחרבו בית ראשון ושני, וגם על החטאים שבגינם לא נבנה הבית השלישי בבחינת "דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו חרב בימיו" עפ"י ירושלמי, יומא פ"א ה"א.

מכיוון שהמקדש עולי שיבת ציון (בית המקדש השני) לא נבנה במתכונת שניבא עליה יחזקאל, הרי שהמתכונת המפורטת בספר יחזקאל נותרה לגאולה השלמה המקווה, יחד עם התגשמות שאר חזונות הנביאים.

במקורות מופיעים שתי דעות סותרות לגבי מי יבנה את בית המקדש השלישי:

דעה אחת היא כי הבית השלישי יבנה בידי אדם, על ידי מלך המשיח. כך עולה מנבואת יחזקאל, וכן

13. מהגמרא בסוכה נ"ב:

דאיתא: מאן נינהו ארבעה חרשים, אמר רב חנא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא משיח בן דוד ומשיח בן יוסף ואלהיו וכהן צדק

14. מפרש רש"י במקום :

חרשים אומנים, משיחים שניהם חרשים לבנין בית המקדש

15. וכן עולה מדברי הרמב"ם בהלכות בית הבחירה פרק

א:

"מצות עשה לעשות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות, וחוגגין אליו שלש פעמים בשנה שנאמר ועשו

שיתפללו על הגשם, לכן נחשב שזה מעשיהם של צדיקים .
 כך גם עולה מפרוש

24. רש"י במקום :

"הכי קאמר - האי ומעשה ידיו, במעשה הצדיקים כתיב, שקרוין מעשה שלהם מעשה ידיו של הקב"ה, וה"ק ומעשה ידיו, דהוא מעשה הצדיקים, מגיד הרקיע, שהרקיע מעיד עליהם לבריות שהם צדיקים, שמתפללין על הגשמים ומטר יורד"

לפי זה מובן מדוע מעשה ידיהם של צדיקים הוא בשתי ידיים, מפני שנעשה כביכול צירוף של הקב"ה ביחד עם הצדיקים. מסיק מכאן הרב לבנון כי מעשה המקדש חייב להיות מצד אחד מעשה ידיהם של צדיקים, אלו ישראל שרוצים לקיים את המצווה לבנות בית לה', ומצד שני אינו יכול להתבצע בלא עזרת הקב"ה "מקדש ה' כוננו ידיך".

כשם שבבנית המשכן שנעשה כאמור מנדבת ישראל, ומלאכת הבנין נעשתה בידי ישראל, לא הצליחו להשלים את המלאכה בלא נס משמים - הברית התיכון, המברית מקצה לקצה שהיה עץ אחד שבדרך נס התפתל כנחש ועבר את ארבעת הכתלים של המשכן כפי שאומרת

25. הגמרא בשבת צ"ח :

והברית התיכון בתוך הקרשים, תנא בנס היה עומד. ועוד אמרו חז"ל שיחד עם המן שירד מהשמים ירדו גם אבני השוהם ואבני המלואים. את הפסוק "והנשאים הביאו את אבני השוהם ואת אבני המלואים", מתרגם ומפרש יונתן נשיאים הם עננים. ובגמ' ביומא עה. ג"כ פירשו נשיאים עננים, כשהיה המן יורד לישראל, היו יורדים עמו אבנים טובות ומרגליות. וא"כ גם זה היה בדרך נס.

26. מדגיש הרב לבנון :

"יחד עם זאת אמרו חז"ל שיעקב אבינו ראה ברוח קדשו שעתידיים ישראל לעשות משכן לשכינה ולפני שירד למצרים הלך לבאר שבע לקצוץ ארזים מאשל אברהם לצורך המשכן, ולכאורה למה לא סמך על העננים שיורידו ארזים כמו שהורידו את אבני השוהם? אלא מכאן שצריכה להיות השתדלות בידי אדם, וכמה גדולה היתה ההשתדלות שהשתדל יעקב אבינו וכמה ציפיה היתה לו לכך שחשב על המשכן כבר בירידתו למצרים ובזכות זה זכו שמאותו ארז עשו את הברית התיכון המברית מקצה לקצה. זכות אבות זו עמדה להם והיא היתה יסוד החבור של המשכן.

גם במקדש שלמה נעשו נסים, את האבנים סתתו ע"י שמיר שחתך אותם בדרך נס, לפי המשנה באבות השמיר היה בריאה נסית שנבראה בערב שבת בין השמשות.

נס נוסף התחולל בזמן חנוכת הבית, שדבקו השערים ואי אפשר היה להכניס את הארון, עד שאמר שלמה "שאו

להיות בשני אופנים אם זכו ואם לא זכו, כך בנין ביהמ"ק. וזאת עפ"י האמור ב

20. סנהדרין דף צח.:

"אמר רבי אלכסנדר: רבי יהושע בן לוי רמי, כתיב (ישעיהו ט) בעתה, וכתוב, אחישנה, זכו - אחישנה, לא זכו - בעתה. אמר רבי אלכסנדר: רבי יהושע בן לוי רמי, כתיב (דניאל ז) וארו עם ענני שמיא כבר אנש אתה, וכתוב (זכריה ט) עני ורכב על חמור! - זכו - עם ענני שמיא, לא זכו - עני ורכב על חמור"

כלומר אם זכו ישראל, תהיה הגאולה בדרך נסית מן השמים, ואם לא זכו תהיה בדרך טבעית "על חמור" בדרך חומרית וגשמית.

21. אבל שואל הרב לבנון:

"אולם האם זה באמת זכות לנו שנהיה פטורים ממצווה כל כך יקרה "ועשו לי מקדש"?

22. כדי לענות נדרש לגמרא בכתובות דף ה ע"א :

"דרש בר קפרא: גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ, דאילו במעשה שמים וארץ - כתיב (ישעיהו מ"ח) אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים, ואילו במעשה ידיהם של צדיקים - כתיב (שמות ט"ו) מכון לשבתך פעלת ה' מקדש אדני כוננו ידיך. השיב בבלי אחד ור' חייא שמו (תהלים צ"ה) ויבשת ידיו יצרו! ידו כתיב. והכתיב: יצרו!"

לכאורה קשה, אומר הרב לבנון, הרי משמעותו הפשוטה של הפסוק המובא כאן "מכון לשבתך פעלת ה' מקדש אדני כוננו ידיך", היא שהוא מעשה ידי שמים, וכפי שלמד מכאן רש"י בסוכה שבית המקדש ירד מן השמים, ואיך למדו מכאן חז"ל שבנין בית המקדש הוא מעשיהם של צדיקים?

23. אלא מסביר הרב לבנון שבית המקדש הוא חובה שלנו, עלינו לעשות משכן לשכינה:

"וזה כל תכלית בריאת האדם לעשות לשכינה דירה בתחתונים, ואם כן אין ערך לכך שהקב"ה יעשה זאת בשבילנו, ולכן ברור שבית המקדש הוא מעשיהם של צדיקים, אלא הם אינם יכולים לעשות זאת בלא סיעתא דשמיא, ולכן הם עושים מה שיכולים, והקב"ה משלים את מלאכתם ומשרה שכינתו בתוכם, והואיל ואנו מבינים שמאתנו נדרש הרצון אבל תוצאת המעשה תלויה בקב"ה לכן נחשב שהקב"ה עשה זאת כפי שנאמר "מקדש אדני כוננו ידיך"

מביא הרב לבנון חיזוק לדבריו מהמשך הגמרא:

"מיתבי תהלים י"ט) השמים מספרים כבוד אל ומעשה ידיו מגיד הרקיע, הכי קאמר: מעשה ידיהם של צדיקים מי מגיד? הרקיע, ומאי ניהו? מטר".

הרי המטר יורד משמים, אם כן מדוע הגמרא אומרת שהמטר הוא מעשה ידי הצדיקים, אלא שחפץ ה' הוא

מאמין בזכותו ורוצה לממשה, הוא מסוגל להתמודד גם עם התנגדות, תהיה חזקה ככל שתהיה. לאור זאת, מדגיש הרב ברונר כי התביעה העומדת בפנינו היא ראשית לפעול להחלשת ההתנגדות, ולאחר מכן להתחיל בעשייה, וזאת כדברי הנביא שזועק

27. חגי א' ד':

"הַעֵת לְכֶם אַתֶּם לְשֶׁבֶת בְּבֵתְיֶכֶם סְפוּנִים וְהַבֵּית הַזֶּה חָרַב".

אומר הרב ברונר כי נראה שהסיבה האמיתית לכך שאיננו בונים את המקדש היא משום שעם ישראל עדיין לא רוצה בו. עם ישראל אמנם כבר רוצה בארץ ישראל, וזהו חידוש לעומת המאה הקודמת, אולם הוא עדיין לא מעוניין במקדש. מושגי הקדושה אינם טבועים בתוכנו במישור הפרטי, המשפחתי והציבורי, ומכאן גם הסיבה מדוע אין לנו את התשוקה לבית מקדש לאומי שיהיה גם בית תפלה לכל העמים.

מזהיר הרב ברונר כי מקדש שיוקם ללא השתוקקות אמיתית לקדושה בכל שדרות הציבור, עלול להיות לאבן רועץ, למקום של תככים, להגביר שנאת חנם ולגרום חלול השם.

28. הרב ברונר:

נוכל לגשת להקמת המקדש רק כשהקדושה תהיה מוטבעת בנו וניכרת גם במישור המוסרי והחברתי. אם מי שטמא בגופו אינו יכול להיכנס אל הקודש, קל וחומר שהירוד במוסריותו רצוי שלא יתקרב לשם. די לנו בצעקות הנביאים ערב חורבן בית ראשון ובדברי חז"ל על המצב המוסרי בערב חורבן בית שני בכדי להבין זאת. ברור שבניית המקדש צריכה להיעשות על ידי העם בכללותו, המקדש אינו שבטי אלא לאומי. ירושלים היא "עיר שחברה לה יחדיו" וקיימת דעה בחז"ל שלא נתחלקה לשבטים כי במרכזה נמצא המקדש, המאחד את כל חלקי האומה. פעולות של קבוצות בודדות להקמת המקדש בפועל, שלא יזכו לגיבוי של העם לא יצליחו; וגם אם יצליחו לא זה המקדש לא אנו מייחלים. יהיה זה בבחינת "אש זרה" והמשך לחטא נדב ואביהוא. (עם זאת, מדגיש הרב ברונר כי פעולות הגופים העוסקים להגברת התודעה למקדש בעם הן מבורכות. הפעולות הקשורות בלימוד הלכות המקדש, יצירת כלי המקדש ובפרסומים שונים בנושא, כמו "מכון המקדש" ועוד. הוא הדין גם לגבי סיבוב השערים סביב הר הבית והעלייה להר הבית בטהרה. כל אלה מטרותם להחדיר את תודעת המקדש, להבהיר את החיסרון הרוחני והתורני בהעדרו ולקדם את רעיון אפשרות כינונו של המקדש השלישי).

יהי רצון שנוכה במהרה לבנין המקדש השלישי במרכז הריבונות היהודית בארץ ישראל ונוכה לראות בהתגשמות נבואת ישעיהו :

שערים" וכו' כפי שלמדנו בשיעור הקודם. נמצא, שאחר כל המאמץ שעשה שלמה כדי לבנות את הבית בסופו של דבר הראו לו מן השמים שזה לא תלוי בו אלא ברצון ה' "ואם ה' לא יבנה בית שוא שקד שומר", כיון שנתגאה שלמה דבקו השערים, ומיד שהזכיר זכות אבות נפתחו השערים.

הרי לנו שעם כל זה שהיו לשלמה שמונים אלף סבל ואלפי בעלי מלאכה, נחשב שהבית נבנה מאליו, מפני שאדם אינו יכול לעשות יצירה כזאת שתהיה משכן לשכינה בלא עזרת שמים. אפשר לומר שהתכלית של מעשה המקדש הוא שאנו נעשה אותו אלא שבהרגשתנו נאמין שהכל בסייעתא דשמיא.

הרב ברונר מביא את דברי הרמב"ם במו"נ ג' מז המסביר שדיני טומאה וטהרה נועדו להגביל את הבאים אל הקודש. יש צורך בהיטהרות מטומאות שונות לפני הכניסה. התורה רצתה שהכניסה תהיה מתוך יראה וכבוד ראש, ותעורר את האדם להתפעלות, ולכן התורה לא מאפשרת כניסה אל המקדש בכל עת:

"שהכונה כולה היתה במקדש להתחדש בו התפעלות לבא אליו ושיירא ויפחד, כאמרו את מקדשי תיראו, וכל דבר נכבד כשיתמיד האדם לראותו יחסר מה שבנפש ממנו וימעט מה שהיה מגיע בגללו מן ההתפעלות, כבר העירו החכמים ז"ל על זה העניין ואמרו שאין טוב להיכנס למקדש בכל עת שירצה...ומפני שהייתה זאת הכוונה, הזהיר השם יתברך הטמאים מהכנס למקדש עם רוב מיני הטומאות, עד שכמעט שלא תמצא אדם טהור רק מעטים... ויהיה זה כולו סבה להתרחק מן המקדש ושלא ידרכו בו בכל עת, וכבר ידעת אמרם אין אדם נכנס לעזרה לעבודה ואפילו טהור עד שהוא טובל, באלו הפעולות תתמיד היראה ויגיע ההתפעלות המביא לכניעה המכוונת".

אומר הרב ברונר שהקדמה זו מביאה אותנו לשאלה המנסרת בדורות אחרונים והיא: מדוע לא להתחיל בבניית בית המקדש בתקופתנו ולהפוך את הלכות הקרבנות והטומאה והטהרה לאקטואליים?

השאלה מקבלת משנה תוקף בתקופתנו שבה זכינו לכינון מדינה עצמאית ולריבונות על שטח הר הבית. לכאורה בידינו הדבר, מה גם שמבחינה טכנית יש למדינה גם את המשאבים הכלכליים והמקצועיים בכדי "להרים" מיזם שכזה. מדובר בפרויקט שלא אמור להיות מסובך, בוודאי לא בתקופה של קדמה טכנולוגית כשלנו, מדוע לא לגשת למלאכה?

יש שיטענו שהסיבה היא התנגדות האומות, ומאחר והעולם לא יאפשר זאת, במיוחד העולם המוסלמי הטוען לזכויות על הר הבית, הרי שאין טעם להתחיל בעניין. מנגד ניסיון מפעל הציוני מראה כי כשעם ישראל

וְהָיָה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים נִכּוֹן יִהְיֶה הַר בְּיַת ה' בְּרֹאשׁ
הַהָרִים וְנִשְׂא מְגֻבְעוֹת וְנִהְרֹו אֱלֹוֹ כָּל הַגּוֹיִם. וְהִלְכוּ
עַמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ לָכוּ וְנַעֲלֶה אֶל הַר ה' אֶל בְּיַת אֱלֹהֵי
יַעֲקֹב, וְיִרְנֹו מִדְּרָכָיו וְנִלְכֶה בְּאַרְחֻתָיו, כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא
תּוֹרָה וּדְבַר ה' מִירוּשָׁלַם. וְשָׁפַט בֵּין הַגּוֹיִם וְהוֹכִיחַ
לְעַמִּים רַבִּים, וְכִתְּתוּ חֲרֻבוֹתֵם לְאַתִּים וְחֲנִיתוֹתֵיכֶם
לְמִזְמֹרוֹת, לֹא יִשָּׂא גוֹי אֶל גוֹי חֲרָב וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד
מִלְחָמָה.